

Otto Schott: ehitusmeister ja trendiarhitekt

Kes oli presidendi residentsiks planeeritud Liberty mõisa arhitekt?

TIINA JÕGEDA
tiinaj@ekspress.ee

Presidendi otsus jätta Liberty mõis taastamata tekitas paljudes pettumust. See, et riik jääb ilma väärilisest (ja vajalikust) residentsist, on vaid pool häda. Teine – ja olulisem pool on suvemõisa enda saatus.

Nüüd jääb selle saatuseks lihtsalt edasi mädaneda. Ja põleda, sest Vabaõhumuuseumi territooriumil on tegutsenud teatavasti juba aastaid salapärase sarisüütaja ja nüüd, kui Riigi Kinnisvara Aktsiaselts seal valvepidamise lõpetab, on poollagunenud objekt täiesti kaitsetu.

Kompleksi mahamüümine seda lagunemisest ei päästa, sest ükski „kinnisvarahai“ ei mata miljoneid objekti, kus muinsuskaitsja terav silm jälgib isegi iga naela autentsust. Vabaõhumuuseumile tagasi „kinkimine“ ka ei päästa, sest neil napib raha praegustegi museaalide korras hoidmiseks.

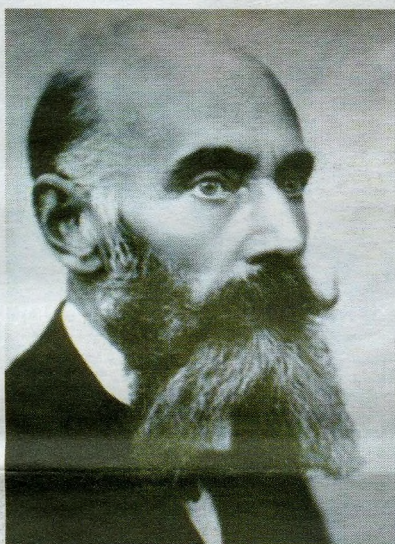
AGA LÄHEME TAGASI AASTASSE 1905, kui pankur **Egon Koch** tellis oma abiellumise puhul toonase Revali trendikaimalt arhitektilt **Otto Schottilt** esivanemate maavaldu – see veel ühe suvekodu.

Sel hetkel 35aastane ehitusmeister (nii nimetati arhitekte) Schott oli Revalis oma kuulsuse tipul.

Ta oli saanud esivanemate kodumaale tagasi 1899. aastal ning asunud tööle produktiivsusega, mis teeks praegu au igale arhitektuurbüroole. Ja ikka viimane mood: juugend, hilishistoritsism, heimat.

Aastatel 1902–1914 ehitati Tallinnas (ja Riias) tema juhtimisel või osalusel hulk selle hetke kõige kuumemaid hooneid. Ja muidugi oli tellijaks ikka baltisakslaste koorekiht.

Tuleb ehk tuttav ette: Kinomaja. „Okasroosikese loss“, mis algul kuulus Girard de Soucantonile, aga

MOEARHITEKT: Otto Gustav Ludvig Schott (1870–1935) jõudis Eesti Wabariiki teenida nii arhitekti kui ministeeriumiametnikuna.

MÕNED OTTO SCHOTTI EHITUS- JA REKONSTRUEERIMISTÖÖD TALLINNAS

- Kinomaja Uuel tänaval
- „Okasroosikese loss“ Uuel tänaval
- majad Uus 20, 24
- maja Narva mnt 46 (kunagine hoolekandeaustus)
- elu- ja ärihoone Pikk 27
- majad Sakala 16, 21 ja 23
- maja Sulevimägi 10
- paekivist jaamahoone Narva maanteel (praeguse metodisti kiriku asukohal)
- Scheeli panga hoone Karja tänaval
- suvitusvilla Koidula 8
- maja Lauulupeo 24
- Paljud projektid (sh Nunnarävar ehk Kloostirävar Tallinna vanalinnas ja -Riia Kunstimuseum) valmisid koostöös arhitekti ja kunstiajaloolase Wilhelm Neumanniga

uus omanik, kaupmees Tšernjagin lasi selle põhjalikult ümber ehitada. Scheeli panga hoone Karja tänava nurgal. Hulk renoveerimisprojekte vanalinnas ja põnevaid paekiviehitisi üle linna. Paljud neist on

KINOMAJA: Valmis aadressil Uus tänav 3 1902. aastal neorenessansi stiilis.

alles, mõni huvitav ehitus aga kadunud – näiteks 1902. aastal ehitatud paekivist jaamahoone Narva maanteel, mille lammutajad suure suuga lubasid maja kunagi jälle kokku panna. Oleme vist 30 aastat oodanud, kas keegi veel teab, kus need hoolega nummerdatud ehitisdetailid nüüd asuvad?

HUVITAV ON KA EHITUSMEISTER Otto Schotti enda elukäik.

Otto Gustav Ludvig Schott sündis 1870. aastal Lõuna-Tirolis Meranis (itaaliapäraselt Meranos). Ta oli sakslane ja jäi Saksamaa kodanikuks kuni oma surmani 1935. aastal, kuigi pärines väarikast baltisaksa suguvõsast ning nii tema vanemad kui ka kuus last elasid Tallinnas, Väike-Sõrensi (praegu Tehnika) tänaval. Siin ta ka 1935. aastal suri.

Schotti ema oli puhastverd paruness (Kodasoo mõisast pärit paruness von der Howen) ning tema tädi läks ajalukku 1879. aastal saksakeelse erakooli – Elise von der Howeni tütarlastekooli rajamisega.

Schott õppis arhitektiks Kiievi ja Peterburi ülikoolis, tegi seal ka ametiüksami ja töötas seejärel arhitekt

ti assistendina. Tema omakäelisest CVst võib lugeda, et ta on „studeerinud ka Petrogradis, tunneb eesti, vene ja saksa keelt“.

Sajandivahetusel saabus Schott oma esivanemate kodumaale ning temast sai justkui päevapealt trendi arhitekt – ehk midagi praeguse Meelis Pressiga võrreldavat.

JA SIIS ALGAS I MAAILMASÕDA ning tsaar lasi suure osa siinseid baltisakslasi küüditada. Schott oli ilma sõja ajal Vologdasse välja saadetud.

Vastsesse Eesti Wabariiki naastes vahetas Schott mingil põhjusel arhitektiameti bürokraadi oma vastu (võib-olla olid selleks ajaks moodi läinud noored Eesti arhitektid). Ta asus 12. novembril 1918 tööle Põllumajandusministeeriumi Statistika-valitsusse osakonnajuhatajana (palk 1200 rubla pluss 30%).

Geopoliitiliste tormide ajal polnud ilmselt lihtne töötada kuivade arvudega. 1919. aastal, töötades Toitlustusministeeriumis, esitas ta palve enda vabastamiseks Kaitseliidu teenistusest: „Kuna olen niivõrd koormatud, et hilise öhtutunnini ministeeriumis pean töötama, selle-

OKASROOSIKESE LOSS: Pärast tulekahju 1894. aastal taastatud neogooti stiilis punastest tellistest lossilaadne kolmekorruseline kaupmehemaja.

TULETÕRJEPEO: Masina tänav 20.

SHEELI PANK: 1903/1904. a keskaegse hoone asemele ehitatud neogooti stiilis kolmekorruseline hoone torni, rõdude, paest sokliosade ja piiretega, keskajast säilitati vaid portaal ja uks.

LIBERTY MÕIS: Rocca al Mares asuv Egon Kochi suvevilla kerkis 1905. aastal „isa rukkipõllule ja kartohvelimaa kõrvale“.

EKSAMI-KESKUS: 1905. aastal valminud hilishistoritsistlik kolmekorruseline paekivihoon oli mõeldud suurte esinduskorteritega kodanlikuks elamuks.

raselt leiutada. Ta oli andnud sisse portsu patenditaotlusi, kuid puuduvad andmed, kas neid ka rahuldati. Tänapäevalgi mõjub tema mõtteesi nüüdisaegselt: näiteks taotles ta patenti korduvkasutusega kirjaümbrile.

Otto Schott läks Eesti ajalukku ka luuletajana: tema loodud on tuletõrjajate hümn. Kui Tallinna Tuletõrjeühing sai 1912. aastal 50aastaseks, kirjutas millegipärast just tema saksakeelsed sõnad, paludes need omakorda näitleja **Paul Pinnal** eesti keelde tõlkida (viisi autor on **Friedrich von Nottbeck**). Eesti tuletõrjajate hümn võeti kohe kasutusele kõigis Baltimaade tuletõrjelsides.

Loodetavasti saadakse Liberty mõisa päästmisega hakkama ka ilma presidendita.

pärast oleks väga tarvilik Kaitse-Liidu teenistusest vabastada. Toitlustusministeerium, olgu öeldud, kujutas endast sel maareformi perioodil võtmeministeeriumi.

Peagi lisas tööandjale kirjake-

se ka tuntud Tallinna psühhiaater, doktor **Juhan Luiga** (tema kabinet sildiga „Närwi- ja hingehaigused“ asus Suur-Roosikrantsi 10), et „Otto Schott põeb närvihäda ja vajab pike-mat puhkust“.

Tema teenistuskäigu arhiivikaust lõpeb 1921. aastaga, kui toitlustusminister avaldas Schottile tänu ja tunnustust.

Vilka vaimuga härral oli mitmeid hobiseid - talle meeldis pöö-